



פקחים צעירים

גן לאומי בית שערים





ילדים שלום,

אני ארצי, אני שובב, אני כמוכם צעיר, אני יעל ואני אוהב לטייל ברחבי ישראל.

ביקרתי במצדה, בחי בר, במערות בית גוברין, בתל דן, בציפורי, ובשמורת האלמוגים. במדבר, בחורש, בחוף ובים אני מטייל ושומר על כולם! רוצים להצטרף אלי?

לעשות כיף, ללמוד דברים מרתקים וגם לשמור על הסביבה. רוצים? מצוין! אז בואו נטייל באהבה. קדימה! הרימו רגליים וקרניים, קחו עט והורים וביחד נטייל בגן הלאומי בית שערים.

כאשר תסיימו את כל המשימות תוכלו להתייצב לטקס, שהוא יום חג, לקבל את התעודה וגם את התג. כך תצטרפו אלי ואל החברים, להיות פקחים צעירים.

**שלכם באהבה וחיבוק,
ארצי**

למשימה הראשונה: צאו לדרך, לחצר של מערת הארונות. לפני שתכנסו עצרו והתבוננו בחזית המערה המפוארת. אל תכנסו עדיון...



משימה 1: איזה מין בית זה?

בתקופת המשנה והתלמוד, התקופה בה שלטו הרומאים בארץ, היה כאן בית קברות גדול ומפורסם, שנקברו בו יהודים מארץ ישראל ומחוץ לארץ. למערות הקבורה נכנסו דרך דלתות אבן מקושטות. הדלתות "מחופשות" לדלתות העץ האופנתיות של הבתים באותה תקופה.

בכניסה למערת הארונות יש פתח מרכזי ושניים צדדיים. חפשו בדלתות המחופשות את הדברים הבאים:

דופקו (באמצעותו דפקו בדלת) 🔑 טבעת הברזל (לסגירת הדלת ביציאה)

מסמרי ברזל לקישוט 🔱 חור המפתח 🔑

רצועות ברזל לקישוט 📏 משקוף לדלת 🚪

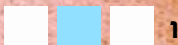


הדלתות בבית שערים
שונות זו מזו בעיצוב שלהן ובסוג
האבן ממנה נחצבו (חלקן מאבן גיר
לבנה וחלקן מאבן בזלת שחורה).
בהמשך הטיוול תראו עוד
דלתות רבות.

למשימה הבאה: היכנסו למערה לאט
ותנו לעיניים להתרגל לחושך.

עקבה מס' 2

שובו על עקבותיכם.
הפעם, פנו שמאלה בכניסה
השנייה. באולם הפרטי עומד
ארון שנראה כמו בית
ועליו עיטורים של אריה, שור



* הקיפו את הארון וסיפרו:

כמה אריות? כמה שוורים?

כמה עיטים?

עקבה מס' 1

מפתח המערה פנו שמאלה
בכניסה הראשונה.
חפשו אותי על הארון האחרון
בצד ימין. אני לא לבד שם,
הרי ביחד איתי נמצאת



ה בת זוגתי.

* מצאו את ההבדלים בין שנינו.

עקבה מס' 3

חזרו לפתח המערה.
סיפרו 5 ארונות קבורה מצד
ימין ופנו ימינה.
חפשו בחדר, בכל הכיוונים
האפשריים, עיטור שקשור
לחג הפורים.
מה מצאתם?



אתם נכנסים לגדולה
במערות בית שערים.

נמצאו בה 125

ארונות קבורה!!

לכו בעקבות העקבות

וחפשו את העיטורים

(הקישוטים) שעל

הארונות ברחבי

המערה.

משימה 2: בעקבות העיטורים

למשימה הבאה: חזרו לפתח המערה.

אספו את כל האותיות המודגשות,
רשמו אותן בהתאמה למספר
החידה, ותגלו מיהו הנקבר
המפורסם והחשוב ביותר
בבית שערים.



2 1 6



2 3 3 5 4 3 2

הנשיא
עמד בראש
הסנהדרין והנהיג את
העם היהודי בארץ
ישראל



עקבה מס' 4

חזרו למסדרון והתקדמו
לאורכו. משמאל, בפינה,
ארון מעוטר באלות
ניצחון מכונפות מתרבויות
יוון ורומא העתיקות.
מה שם האלות?



עקבה מס' 6

חזרו למסדרון ולכו כמעט
עד קצה המערה.
בבית המקדש נתנה אורה,
והנה מסותתת על קיר המערה.
מה מצאתם?



עקבה מס' 5

היכנסו
לאולם מול ארון הניבות.
מצאו את הארון
האחרון משמאל.
הביטו עליו מכל
הצדדים ומצאו: אריות,
קונכיות, נשרים,
ציפורים ו



משימה 3: מי קבור כאן?

סמוך לפתח הכניסה עומד ארון קבורה פתוח. על מכסה הארון חקוקה כתובת בעברית בת 1800 שנה! קראו את הכתובת וגלו:

כמה נקברו בארון? _____ מה שמותיהם? _____

מה אפשר ללמוד עליהם? _____

מאז שרבי יהודה הנשיא
נקבר כאן הפך בית הקברות
למבוקש בקרב יהודי הארץ והגולה.
כולם רצו להיקבר לצד אישיות דמת
מעלה וקדושה כ"רבי".

על פי ההלכה ניתן לקבור באותו קבר רק קרובי משפחה.
בנו את אילן היוחסין וגלו -
מהו הקשר המשפחתי בין הנקברים?



למשימה הבאה: רגע לפני שאתם יוצאים מהמערה, התבוננו שוב בארונות שסביבכם.
האם שמתם לב למשהו מוזר בהם?

משימה 4: אורחים לא קרואים!

מדוע?

כל הארונות
במערה שבורים!!

מי לדעתכם שבר אותם?

רמז: נסו להרים את
מכסה הארון. נסו להרימו
יחד כל המשפחה.

למשימה הבאה: צאו מהמערה והתקדמו
לעבר מערת רבי יהודה הנשיא.

הארכיאולוגים מצאו
במערות כתובות ובהן קללות
ואיומים למי שיפתח את הקברים.
זה לא ממש עזר כי כמעט כל
הקברים נפרצו ונשדדו....

את התשובה תמצאו אם
תקפלו את פינת הדף
לפי הסימון.



משימה 5: ארכיאולוגים צעירים

רבי יהודה הנשיא ביקש בצוואתו, שכתובה בתלמוד, להיקבר בבית שערים. משימה חשובה ביותר העומדת בפני הארכיאולוגים היא למצוא את מערת הקבר שלו. לרשותכם רמזים בעזרתם תוכלו להחליט האם ייתכן שזוהי המערה. סמנו ב-V כל רמז שמצאתם לו עדות במערה. בהצלחה!



רמז ראשון
המון רב השתתף בטכס הלוויה של רבי. האם מערת הקבר והחצר גדולות ומרווחות כדי להכיל אנשים רבים?

רמז שני
רבי מבקש בצוואתו שיקברו יהיה חצוב בקרקע. האם יש במערה קברים כאלו?

רמז שלישי
שלושה אנשים שהיו קרובים ביותר לרבי מוזכרים בצוואתו: תלמידו ר' אנינא הקטן ושני בניו. רבי שמעון ורבי גמליאל, חפשו במערה כתובות עם שמותיהם. שימו לב לא לגעת בקירות ובכתובות העתיקות!

רמז רביעי
רבי מבקש בצוואתו שיבנו מעל קברו ישיבה (מקום ללימוד תורה). עלו במדרגות וחפשו מעל המערה את הישיבה. האם מצאתם משהו שיכול להתאים?

כעת, האם גם אתם חושבים שמדובר במערת קברו של רבי? כן / לא

למשימה הבאה: המשיכו במפלס המערות העליון. הציצו במערות השונות ואז רדו למערת יצחק זעירא בן שמעון.



משימה 6: החופרים המסתוריים

התבוננו מולכם, מעל פתח המערה של יצחק זעירא בן שמעון. בוודאי הבחנתם בחורים שבמחשוף הסלע. אלו לא רק חורים קטנים. אלו מחילות שאורכן מגיע אף לאורך של 2 מ' ובסופן חדרון קטן.

מיהם החופרים החרוצים?

א. חוצבי המערות שחיפשו מקום מתאים לחציבת מערה.

ב. שודדי הקברים שחפרו וחיפשו אוצרות.

ג. הארכיאולוגים שהגיעו לכאן וחפרו בכיוונים שונים.

ד. ציפורים שחפרו להן קינים.

בית הקברות
נחצב בסלע קירטון רך מאוד,
שנחרץ אפילו בציפורן!
ציפור בשם שרקרק, מגיעה לכאן
באביב וחוצבת בסלע
מחילות קינון.

חישבו, מלבד קבורתו של רבי יהודה הנשיא,
מהי הסיבה הנוספת לכך שהתפתחה כאן עיר קבורה?

למשימה הבאה: המשיכו למערה הסמוכה - מערת ראש בית הכנסת הצידוני.

משימה 7: איך שומרים על מקום עתיק וחשוב?

התבוננו בשורשי האלונים המעמיקים בסלע. השורשים הם אחד האיומים הגדולים על שלמות המערות. הסלע מתבקע ומתפורר ותקרות המערות עלולות לקרוס.

התבוננו בתמונה וזהו פגיעות נוספות המסכנות את עיר הקבורה העתיקה. כתבו את האות המופיעה בציור (משמאל) ליד התיאור המתאים (מימין).

מהי המילה שהתקבלה?

שורשי העצים מבקעים את תקרת המערות. ☐

חריטה על קיר המערה. ☐

לכלוך. ☐

טיפוס ואפילו נגיעה בממצאים העתיקים פוגעים בהם ועלולים להרוס אותם. ☐

התאורה וכניסת אור השמש גורמים להתפתחות חזזיות וטחב על קיר המערה, המכסים כתובות עתיקות ופוגעים בהם. ☐

נגיעות אנשים בכתובות העתיקות מוחקות אותן. ☐

חישובו, מה אתם יכולים לעשות כדי לשמור על עיר הקבורה העתיקה?



התחייבות הפקחים הצעירים

אני פקח/ית צעיר/ה בארץ ישראל
אמשיך לבוא לטבע, להכיר ולטייל.
אספר לילדים אחרים, לקרובים ולשכנים
על מה שלמדתי ועל "פקחים צעירים".

אני מתחייב/ת לשמור בכל האתרים
על העתיקות, בעלי החיים והצמחים.
לשמור על המערות העתיקות, הכתובות והעיטורים
ועל הניקיון ברחבי הגן הלאומי בית שערים.
אכבד את העבר, על כל אוצרותיו,
בכל מקום ובכל מצב.



על החתום:

גן לאומי בית שערים

חתימת הפקח

שם הפקח

ניתן באתר

תאריך



להתראות בגנים הלאומיים
ובשמורות הטבע!



מפה: נעה קאסטרו הרשטיין

פקחים צעירים ברחבי הארץ:

שמורת טבע תל דן
שמורת טבע משושים
שמורת טבע גמלא
גן לאומי מבצר נמרוד
שמורת טבע נחל עמוד
גן לאומי בית שערים
גן לאומי אפולוניה
גן לאומי ירקון
גן לאומי עין חמד
גן לאומי בית גוברין
גן לאומי הרודיון
שמורת טבע עינות צוקים

יוזמה: קרן דואליס
איור ועיצוב: מירי לשם-פלאי
כתיבה: נעמה גולד

www.tevakid.org
חפשו את פקחים צעירים ב-f